Plan wynikowy z wymaganiami edukacyjnymi przedmiotu WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE w zakresie rozszerzonym dla klasy 2 szkoły ponadpodstawowej

Podręcznik: *Wiedza o społeczeństwie 2. Podręcznik dla szkół ponadpodstawowych. Zakres rozszerzony*.
Autor: *Artur Derdziak*
Wydawnictwo: *Operon*

Temat (rozumiany jako lekcja)	Wymagania na ocenę dopuszczającą Uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną Uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą Uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą Uczeń:	Wymagania na ocenę celującą Uczeń:
I. Demokratyzacja					
1. Geneza demokracji	– wyjaśnia pojęcia: *demokracja*, *demokracja ateńska*, *Zgromadzenie Ludowe* (*eklezja*), *republika*, *republika rzymska*, *senat*, *demokracja burżuazyjna*, *Izba Lordów*, *Izba Gmin*, *Deklaracja Niepodległości Stanów Zjednoczonych*, *trójpodział władzy*, *Deklaracja praw człowieka i obywatela.*	– wyjaśnia pojęcia: *kworum*, *zgromadzenia centurialne i tribusowe*, *Habeas Corpus Act*, *Bill of Rights* (*Ustawa o prawach*), *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki*, *prawa wyborcze*, *sufrażystki*, *Międzynarodowa Organizacja Pracy*; – omawia proces kształtowania się demokracji w starożytnych Atenach.	– charakteryzuje główne fazy kształtowania się demokracji i upowszechniania praw wyborczych; – przedstawia zasady demokracji obowiązujące w republice rzymskiej; – wyjaśnia, jakie rozwiązania wprowadzone w Anglii, USA i we Francji świadczą o powstaniu w tych krajach demokracji.	– porównuje zasady funkcjonowania i uprawnienia zgromadzeń ludowych w Atenach i republice rzymskiej; – analizuje wpływ demokracji ateńskiej na współczesną demokrację.	– uzasadnia wpływ ustroju republiki rzymskiej na współczesną demokrację; – analizuje wpływ idei oświeceniowych na kształtowanie się współczesnej demokracji; – dokonuje analizy genezy praw kobiet.
2. Polskie tradycje demokratyczne	– wyjaśnia pojęcia: *demokracja szlachecka*, *izba poselska*, *liberum veto*, *Sejm Wielki*, *Konstytucja 3 maja*, *Konstytucja Księstwa Warszawskiego*, *Konstytucja Królestwa Polskiego*, *mała konstytucja*, *Konstytucja marcowa*, *Konstytucja kwietniowa*, *Konstytucji RP.*	– wyjaśnia pojęcia: *przywilej cerekwicko-nieszawski*, *electio viritim*, *konstytucja nihil novi*, *artykuły henrykowskie*, *prerogatywy*, *dwuizbowy sejm walny*, *Statut Organiczny*, *konstytucja oktrojowana*, *Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*; – przedstawia proces kształtowania się demokracji szlacheckiej.	– przedstawia polskie tradycje demokratyczne na przykładzie podstawowych instytucji ustrojowych, artykułów henrykowskich i Konstytucji marcowej; – wyjaśnia znaczenie Konstytucji 3 maja dla historii Polski; – charakteryzuje proces budowania demokracji w II RP.	– porównuje i argumentuje, czy demokracja szlachecka była lepszym ustrojem niż monarchia absolutna; – na podstawie źródła statystycznego wyjaśnia, z jakimi wydarzeniami należy wiązać wzrosty tendencji demokratycznych w Polsce.	– analizuje, dlaczego po II wojnie światowej zmieniono ustrój Polski; – uzasadnia, które z polskich konstytucji budziły wątpliwości co do ich demokratycznego charakteru.
3. Rozwiązania polityczno-	– wyjaśnia pojęcia: *Polski Komitet Wyzwolenia Naro-*	– wyjaśnia pojęcia: *Krajowa Rada Narodowa* (*KRN*),	– przedstawia niedemokratyczny charakter polskich	– charakteryzuje niedemokratyczny charakter rozwią-	– uzasadnia, że okres sprawowania władzy w Polsce

-ustrojowe w PRL-u	*dowego* (*PKWN*), *Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej*, *referendum 3 x tak*, *mała konstytucja z 1947 r.*, *Polska Zjednoczona Partia Robotnicza*, *Zjednoczone Stronnictwo Ludowe* (*ZSL*), *Stronnictwo Demokratyczne* (*SD*), *Polska Rzeczpospolita Ludowa.*	*Rząd Tymczasowy Rzeczypospolitej Polskiej*, *dyktatura proletariatu*, *Związek Młodzieży Polskiej* (*ZMP*), *zasada nomenklatury*, *nowelizacja konstytucji*, *monizm władzy*; – wyjaśnia, na czym polegał monizm władzy w Polsce Ludowej.	rozwiązań polityczno-ustrojowych z okresu tzw. Polski Ludowej.	zań polityczno-ustrojowych w Polsce pod rządami komunistów; – na podstawie tekstu źródłowego rozstrzyga, czy zdaniem autora istnieje związek między okresem totalitarnym i autorytarnym PRL-u.	przez komunistów był systemem fikcji ustrojowych; – analizuje kwestie różnorodności traktowania w pamięci społecznej okresu tzw. Polski Ludowej oraz jego rozliczenia na podstawie literatury.
4. Polska w okresie transformacji ustrojowej	– wyjaśnia pojęcia: *demokratyzacja*, *transformacja demokratyczna*, *zastąpienie*, *przemieszczenie*, *interwencja*, *porozumienia sierpniowe*, *Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”*, *stan wojenny*, *Obrady Okrągłego Stołu.*	– wyjaśnia pojęcia: *transformacja systemowa*, *Jesień Narodów*, *konsolidacja demokracji*, *model liniowy*, *model cykliczny*, *model dialektyczny*, *pierestrojka*, *głasnost*, *dekomunizacja*, *polityka grubej kreski*, *Instytut Pamięci Narodowej*, *lustracja*.	– przedstawia polską drogę do demokratyzacji kraju i ustala jej charakter; – przedstawia na wybranych przykładach różne modele demokratyzacji.	– porównuje różne modele dekomunizacji i lustracji oraz rozważa ich zasadność.	– analizuje, czy we współczesnej Polsce jest potrzebna dekomunizacja i lustracja; – rozważa, na ile polska demokratyzacja z przełomu lat 80. i 90. XX w. miała charakter reformy, a na ile – rewolucji.
5. Bilans rządów komunistycznych w Polsce	– wyjaśnia pojęcia: *postkomunizm*, *postkomuniści*, *cenzura*, *homo sovieticus*.	– wyjaśnia, na czym polegały skutki rządów komunistycznych w Polsce; – wskazuje propagandowe cele kultury i sposoby omijania tej propagandy przez twórców; – podaje przykłady potwierdzające niedemokratyczny charakter państwa polskiego; – wyjaśnia, czym była reglamentacja towarów.	– charakteryzuje postkomunizm jako zjawisko polityczne i gospodarcze; – omawia wydarzenia, jakie nastąpiły po wyborach parlamentarnych w 1991 r.; – wymienia skutki wyborów parlamentarnych z 1993 r.; – wskazuje wydarzenia, które nastąpiły w 1995 r.; – omawia wyniki wyborów i inne wydarzenia 2001 r.	– omawia sytuację gospodarczą kraju; – wskazuje i omawia cechy postkomunizmu; – wyjaśnia na podstawie tekstu źródłowego sposób przejmowania majątku narodowego przez byłych komunistów; – omawia aferę korupcyjną Rywina.	– analizuje skutki polityki grubej kreski.
6. Patologie życia publicznego	– wyjaśnia pojęcia: *dyktatura większości*, *anarchia*, *biurokratyzacja władzy*, *korupcja*, *nepotyzm*, *autorytaryzm*, *totalitaryzm*; – wymienia patologie życia publicznego.	– wyjaśnia pojęcia: *alienacja władzy*, *partykularyzm*, *klientelizm*, *autokratyzm*; – przedstawia mechanizmy korupcji; – wymienia skutki alienacji władzy.	– rozpoznaje przejawy patologii życia publicznego i wykazuje ich negatywny wpływ na życie publiczne; – wykazuje znaczenie klientelizmu w sprawowaniu władzy na podstawie literatury.	– analizuje z wykorzystaniem materiałów medialnych i danych statystycznych różne przejawy zagrożeń dla funkcjonowania demokracji; – przeprowadza wywiad w formie ankiety, w którym ustala nurtujące społeczność problemy związane z funkcjonowaniem szkoły.	– uzasadnia, dlaczego podejmowanie decyzji przez większość obywateli może stanowić zagrożenie dla demokracji; – wyjaśnia, na czym polega destrukcyjny wpływ patologii władzy na życie publiczne.

7. Budowa III RP	– wyjaśnia pojęcia: *Zgromadzenie Narodowe*, *referendum konstytucyjne*.	– przedstawia zasady działania sejmowej komisji śledczej.	– omawia najważniejsze etapy cząstkowych zmian w Konstytucji w latach 1989–1997; – tłumaczy, na czym polegała transformacja gospodarcza w Polsce po 1989 r.; – przedstawia kierunki przemian w Polsce w latach 2005–2015.	~~– wyjaśnia, na czym polegała wizja budowy „trzeciej niepodległości" św. Jana Pawła II;~~ – charakteryzuje tło polityczne towarzyszące uchwaleniu Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.; – omawia procesy prywatyzacji kapitałowej i bezpośredniej.	– przedstawia plan Balcerowicza; – analizuje, na czym polegało zjawisko uwłaszczenia nomenklatury.
8. Istota demokracji	– wyjaśnia pojęcia: *demokracja*, *wartości demokracji*, *wolność*, *równość*, *sprawiedliwość*, *trójpodział władzy*, *system kooperacji*, *pluralizm*; – przedstawia fundamentalne zasady demokracji.	– wyjaśnia pojęcia: *suwerenność narodu*, *teoria umowy społecznej*, *zasada podziału i równowagi władz*, *konstytucjonalizm*, *zasada praworządności* (*państwa prawa*), *zasada poszanowania praw człowieka i praw mniejszości*; – omawia różnice w interpretacji wolności; – wyjaśnia, na czym polega równość szans.	– charakteryzuje zasady ustrojowe zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	– wyjaśnia, dlaczego zasadę konstytucjonalizmu możemy powiązać z zasadą praworządności; – charakteryzuje różne odmiany pluralizmu; – rozstrzyga, czy umowa społeczna może prowadzić do totalitaryzmu.	– analizuje sformułowania preambuły Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; – uzasadnia, dlaczego wolność, równość i sprawiedliwość są uznawane za podstawowe wartości demokracji; – analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej.
9. Formy demokracji	– wyjaśnia pojęcia: *demokracja bezpośrednia*, *referendum*, *referendum lokalne*, *plebiscyt*, *inicjatywa ludowa*, *zgromadzenie ludowe*, *demokracja pośrednia*, *czynne prawo wyborcze*, *bierne prawo wyborcze.*	– wyjaśnia pojęcia: *weto ludowe* (tzw. *referendum abrogacyjne*), *abrogacyjny*, *inicjatywa obywatelska*; – przedstawia specyfikę referendum ogólnokrajowego i rodzajów referendów lokalnych w RP.	– charakteryzuje formy demokracji bezpośredniej; – wyjaśnia, jakie warunki muszą zostać spełnione, by referendum się odbyło oraz aby jego wyniki były wiążące (w przypadku lokalnych – by było ważne).	– charakteryzuje na wybranym przykładzie wpływ konsultacji publicznych na kształtowanie prawa w Polsce.	– omawia i analizuje przebieg demokratycznych wyborów; – przedstawia zalety i wady demokracji bezpośredniej i pośredniej na przykładzie referendum, inicjatywy ludowej i wyborów do organów przedstawicielskich.
10. Czy chciałbyś/chciałabyś żyć w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej? – dyskusja	– wyjaśnia pojęcie: *Polska Rzeczypospolita Ludowa*.	– omawia tekst A. Mazura *Prześladowanie ze strony władzy w czasach PRL-u* i przedstawia własną opinię.	– charakteryzuje życie w PRL-u, przedstawia jego blaski i cienie.	– analizuje tekst źródłowy dotyczący sentymentu Polaków do PRL-u; – uzasadnia własne stanowisko odpowiednimi argumentami.	– argumentuje własne stanowisko na forum.
11. Demokratyzacja − lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
11. Demokratyzacja − lekcja	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.

sprawdzająca					
II. Myśl polityczna					
1. Istota państwa	– wyjaśnia pojęcia: *państwo*, *koncepcja państwa*, *suwerenność*, *terytorium państwa*, *władza publiczna*, *przymusowość, obywatelstwo*.	– wyjaśnia pojęcia: *koncepcja teistyczna*, *koncepcja umowy społecznej*, *koncepcja marksistowska*, *koncepcja podboju i przemocy*; – omawia najważniejsze teorie genezy państwa (Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska).	– znajduje podobieństwa i różnice w różnych poglądach na państwo; – charakteryzuje atrybuty państwa jako organizacji politycznej; – przedstawia cechy państwa i władzy państwowej.	– charakteryzuje różne koncepcje genezy państwa; – wyjaśnia różnicę między suwerennością wewnętrzną a zewnętrzną.	– uzasadnia swój pogląd na temat genezy państwa.
2. Funkcje państwa i legitymizacji władzy	– wyjaśnia pojęcia: *funkcja wewnętrzna państwa*, *funkcja zewnętrzna państwa*, *legitymizacja władzy*, *charyzma*, *władza*.	– wyjaśnia pojęcia: *władza tradycyjna*, *legitymizacja przez charyzmę*, *władza legalna*, *władza polityczna*, *władza publiczna*, *władza państwowa*.	– charakteryzuje władzę jako zjawisko społeczne i rozróżnia rodzaje władzy; – omawia funkcje państwa; – wyjaśnia, na czym polegają różnice pomiędzy poszczególnymi rodzajami legitymizacji.	– charakteryzuje zjawisko legitymizacji władzy państwowej, odnosząc teorię Maxa Webera do współczesnych przykładów; – na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnia, na czym polega różnica między przywódcą populistycznym a charyzmatycznym.	– uzasadnia na wybranym przykładzie, że państwo odgrywa rolę narodowotwórczą; – analizuje specyficzne cechy władzy politycznej; – uzasadnia na wybranym przykładzie, że naród odgrywa rolę państwowotwórczą.
3. Formy państwa	– wyjaśnia pojęcia: *forma państwa*, *monarchia*, *republika*, *monarchia elekcyjna*, *prawo salickie*, *regiony*, *unia personalna*, *unia realna*, *konfederacja*, *federacja*, *landy*, *reżim polityczny*, *autorytaryzm*, *totalitaryzm*, *faszyzm*; – wyjaśnia, czym się różni federacja od konfederacji; – omawia cechy państw ze względu na reżim polityczny.	– wyjaśnia pojęcia: *państwo unitarne*, *państwo złożone*, *autorytaryzm*, *totalitaryzm*, *monarchia parlamentarna, monarchia konstytucyjna*, *monarchia absolutna*, *republika prezydencka*, *republika parlamentarna*; – przedstawia ustroje terytorialno-prawne we współczesnych państwach demokratycznych.	– charakteryzuje władzę jako zjawisko społeczne i rozróżnia rodzaje władzy; – przedstawia na przykładach typologie współczesnych monarchii ze względu na pozycję głowy państwa; – charakteryzuje rodzaje państw złożonych; – wyjaśnia podział na państwa unitarne i złożone oraz ze względu na stopień decentralizacji.	– charakteryzuje zjawisko legitymizacji władzy państwowej, odnosząc teorię Maxa Webera do współczesnych przykładów; – wykazuje różne przyczyny funkcjonowania terytoriów autonomicznych; – porównuje pozycję władcy w poszczególnych rodzajach monarchii; – omawia historyczne źródła totalitaryzmu.	~~– analizuje normy dotyczące sukcesji;~~ – przedstawia różnice między państwem scentralizowanym a zdecentralizowanym; – porównuje systemy polityczne ze względu na reżim polityczny.
4. Status obywatela w państwie	– wyjaśnia pojęcia: *obywatelstwo*, *naturalizacja*, *repatriant*, *bezpaństwowiec* (*apatryda*), *Karta Polaka*, *podwójne obywatelstwo*.	– wyjaśnia pojęcia: *zasada krwi* (łac. *ius sanguinis*), *zasada ziemi* (łac. *ius soli*), *reintegracja*, *wiza repatriacyjna*, *prawo opcji*; – wymienia przepisy regulujące kwestie polskiego	– przedstawia zasady nabywania obywatelstwa oraz procedury jego uzyskiwania w RP; – wyjaśnia pojęcie *bezpaństwowiec* i kwestię posiadania wielu obywatelstw;	– wyjaśnia, w jakich przypadkach obywatel Polski może uzyskać podwójne obywatelstwo; – charakteryzuje warunki umożliwiające zrzeczenie się obywatelstwa polskiego;	– analizuje kwestię, dlaczego osoba posiadająca podwójne obywatelstwo nie może podjąć służby wojskowej; – wyszukuje argumenty i analizuje kwestię podsta-

		obywatelstwa; – wyjaśnia, w jaki sposób człowiek może zostać bezpaństwowcem.	– omawia tryb uzyskania obywatelstwa w Polsce.	– na podstawie Ustawy z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim wyjaśnia, w jakich sytuacjach Prezydent RP nie wyraża zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego.	wowego sposobu nadawania w Polsce obywatelstwa przez prawo krwi czy prawo ziemi.
5. Aspekt historyczny i współczesny polityki	– wyjaśnia pojęcia: *polityka*, *ideologia*, *myśl polityczna*, *doktryna*, *program polityczny*, *sprawowanie władzy*, *podmioty bezpośrednie* (*wtórne*) *polityki*, *podmiot polityczny*, *podmioty ostateczne* (*pierwotne*) *polityki*.	– wyjaśnia pojęcia: *politologia*, *klasyczna koncepcja polityki*, *koncepcja konsensualna*, *koncepcja koercyjna*, *koncepcja konfliktowa*, *marketing polityczny*, *koncepcja polityki bez ideologii*.	– przedstawia różne rozumienia pojęcia polityki; – wymienia wszystkie możliwe sposoby wpływania podmiotów na politykę; – na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnia, jaki jest cel marketingu politycznego.	– na podstawie różnych źródeł informacji ocenia, która z koncepcji rozumienia polityki dominuje w praktyce życia publicznego w Polsce; – charakteryzuje wybrane aktualne wydarzenia polityczne pod kątem towarzyszących im zjawisk konfliktu i kompromisu politycznego.	– analizuje na wybranych przykładach zjawiska konfliktu i kompromisu politycznego; – uzasadnia związek polityki z państwem.
6. Ideologie i doktryny polityczne	– wyjaśnia pojęcia: *ideologia polityczna*, *doktryna polityczna*, *doktryny prawicowe*, *doktryny centrowe*, *doktryny lewicowe*, *reformizm*, *rewizjonizm*.	– wyjaśnia pojęcia: *doktryny rewolucyjne*, *doktryny reformistyczne*, *doktryny konserwatywne*, *doktryny reakcyjne*, *doktryny utopijne*, *doktryny egalitarne* (*równościowe*), *doktryny solidarystyczne*, *doktryny elitarne*; – omawia funkcje myśli politycznej.	– wyjaśnia, czym różni się ideologia od doktryny; – omawia założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu oraz dokonuje ich krytyki z punktu widzenia praw człowieka i demokracji; – wyjaśnia, kiedy nie należy utożsamiać doktryny z ideologią.	– porównuje założenia myśli liberalnej i konserwatywnej; – porównuje założenia katolickiej nauki społecznej i myśli socjaldemokratycznej; – charakteryzuje doktryny ze względu na stosunek do rzeczywistości społecznej; – analizuje bieżące zmiany w kraju i na świecie pod kątem doktryn, na których zostały one oparte.	– uzasadnia, dlaczego doktryny centrowe stwarzają największą możliwość współpracy zarówno z ugrupowaniami lewicowymi, jak i prawicowymi; – analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej.
7. Współczesne ideologie	– wyjaśnia pojęcia: *liberalizm*, *konserwatyzm*, *socjalizm utopijny*, *komunizm*, *myśl katolicka*, *sobór watykański II*, *encyklika*, *partie chadeckie*, *wolna konkurencja*.	– wyjaśnia pojęcia: *integryzm*, *leseferyzm*, *atomizacja*, *rewizjonizm*, *egalitaryzm*, *interwencjonizm w gospodarce*, *personalizm*, *subsydiarność*, *solidaryzm społeczny*; – omawia założenia konserwatyzmu, liberalizmu, socjaldemokracji i nauki społecznej kościoła katolic-	– porównuje założenia myśli liberalnej i konserwatywnej; – przedstawia stosunek ideologii do państwa.	– porównuje założenia myśli socjaldemokratycznej i katolickiej nauki społecznej; – przedstawia rolę jednostki w społeczeństwie i gospodarce w świetle ideologii konserwatywnej i nauki społecznej Kościoła katolickiego.	– analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej; – uzasadnia, która z ideologii wyznacza jednostce najkorzystniejszą pozycję w społeczeństwie.

		kiego.			
8. Ideologie totalitarne	– wyjaśnia pojęcia: *komunizm*, *faszyzm*, *nazizm*, *totalitaryzm*, *antysemityzm*, *rasizm*, *kolektywizm*, *narody obce rasowo*, *ideokracja*, *ruchy o charakterze neofaszystowskim*, *monopartia*, *państwo policyjne*.	– wyjaśnia pojęcia: *materializm dialektyczny*, *maoizm*, *kult wodza*; – wymienia cechy totalitaryzmu; – omawia założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu.	– na podstawie tekstu źródłowego wyjaśnia, jakie techniki wykorzystywali naziści i komuniści dla szerzenia swoich ideologii; – podaje podobieństwa i różnice między takimi ideologiami, jak faszyzm, nazizm i komunizm.	– przedstawia założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu oraz dokonuje ich krytyki z punktu widzenia praw człowieka i demokracji; – argumentuje, co mogło skłonić ludzi do poparcia zbrodniczych ideologii, takich jak faszyzm czy komunizm; – uzasadnia, dlaczego te ideologie nie są akceptowane w państwach demokratycznych.	– uzasadnia, dlaczego zakazuje się rozpowszechniania ideologii totalitarnych we współczesnym świecie; – analizuje założenia ideologii totalitarnych z punktu widzenia praw człowieka i demokracji.
9. Ideowe ruchy narodowe, regionalne i separatystyczne	– wyjaśnia pojęcia: *myśl polityczna*, *szowinizm*, *regionalizm*.	– wyjaśnia pojęcia: *terytorializm*, *separatyzm*, *ruchy etniczne*; – wymienia najważniejsze ruchy narodowe i separatystyczne w Europie.	– przedstawia założenia ideowe ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych oraz myśli propaństwowej; – na podstawie mapy i tabeli wyszukuje ruchy narodowe, etniczne i separatystyczne w Europie.	– charakteryzuje regionalizm i separatyzm; – analizuje kwestię pojmowania równości, wolości i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej; – uzasadnia, czy Europa jest kontynentem państw narodowych, czy sporów niepodległościowych.	– analizuje założenia myśli propaństwowej i antypaństwowej w różnych ideologiach; – dokonuje analizy porównawczej ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych.
10. W jaki sposób ideologie kształtują stosunki międzynarodowe? – dyskusja	– wyjaśnia pojęcie: *populizm*.	– przedstawia opinie dotyczące głoszonych ideologii i propozycji populistycznych.	– porównuje oba teksty źródłowe i zawarte w nich opinie	– przedstawia własne stanowisko wobec problemu ideologii i populizmu; – ocenia i popiera własne stanowisko odpowiednimi argumentami.	– formułuje i uzasadnia własne stanowisko na forum.
11. Myśl polityczna – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
12. Myśl polityczna – lekcja sprawdzająca	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
III. Rywalizacja o władzę					
1. Partie polityczne	– wyjaśnia pojęcia: *partia polityczna*, *klub polityczny*, *partia masowa*, *partia wyborcza*, *program polityczny*;	– wyjaśnia pojęcia: *pragmatyzm*, *marketing polityczny*, *partie konserwatywne*, *partie chrześcijań-*	– przedstawia proces ewolucji instytucjonalnej i ideologicznej partii politycznych;	– charakteryzuje funkcje partii politycznych; – porównuje programy społeczno-polityczne, które	– uzasadnia związek programu politycznego z doktryną i ideologią polityczną; – uzasadnia zasadność sto-

	– omawia cechy partii politycznej; – przedstawia proces kształtowania się partii politycznych.	*sko-demokratyczne* (*chadeckie*), *partie liberalne*, *partie socjaldemokratyczne*, *partie chłopskie*, *partie ekologiczne*; – omawia, na czym polega różnica w funkcjach partii politycznych w państwach demokratycznych i niedemokratycznych.	– wyjaśnia, jakimi cechami powinna się wyróżniać organizacja społeczna, aby można ją uznać za partię polityczną; – charakteryzuje podział partii politycznych ze względu na cechy organizacji i funkcjonowania.	mogą być realizowane przez partie polityczne; – analizuje, czy współcześnie partie polityczne powinny realizować założenia ideologiczne, czy też kierować się pragmatyką.	sowania we współczesnych programach politycznych uniwersalnych i pragmatycznych treści.
2. Systemy partyjne	– wyjaśnia pojęcia: *system partyjny*, *legitymizacja*, *system monopartyjny*, *system dwupartyjny*, *system wielopartyjny*, *system partii dominującej*, *system dwublokowy*.	– wyjaśnia pojęcia: *jednopartyjność*, *system kooperacji partii*, *system rozbicia partyjnego*, *forma dwuipółpartyjna*, *złota reguła 2+2+2+1*; – przedstawia systemy partyjne w państwach niedemokratycznych – monopartyjny, partii hegemonicznej.	– przedstawia na przykładach poszczególnych państw systemy partyjne w państwach demokratycznych: dwupartyjny, dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbicia wielopartyjnego, kooperacji partii.	– dokonuje analizy porównawczej systemów partyjnych w państwach demokratycznych; – wykazuje, że w państwach tego typu mogą istnieć systemy charakteryzujące się pozornym pluralizmem lub takie, w których partie nie mają realnego znaczenia.	– analizuje systemy partyjne w wybranych państwach demokratycznych (np. w Republice Francuskiej, Republice Federalnej Niemiec, Stanach Zjednoczonych, Konfederacji Szwajcarskiej, Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz Republice Włoskiej); – uzasadnia, który z wariantów systemu wielopartyjnego uznaje za najbardziej korzystny.
3. Partie polityczne w Polsce	– wyjaśnia pojęcia: *progi wyborcze*, *elektorat*, *kampania pozytywna i negatywna*; – przedstawia cechy konstytutywne partii politycznych; – wymienia partie obecne na polskiej scenie politycznej.	– wyjaśnia pojęcia: *system rozbicia partyjnego*, *marketing polityczny*, *hasła populistyczne*; – wymienia partie polityczne, które w ostatnich wyborach do Sejmu RP przekroczyły próg niezbędny do uzyskania dotacji budżetowej, i nazwiska ich liderów; – przedstawia podstawowe założenia programowe tych ugrupowań.	– wyjaśnia związki między partiami politycznymi a społeczeństwem; – charakteryzuje partie polityczne działające współcześnie w Polsce z punktu widzenia ideologii, np. poprzez zastosowanie tzw. kompasu politycznego; – omawia sposób finansowania partii w RP.	– wyjaśnia cele i przedstawia formy marketingu politycznego; – rozważa na wybranych przykładach zjawisko kryzysu partii politycznych i trafność kategorii polityki bez ideologii; – charakteryzuje etapy rozwoju systemu partyjnego w RP.	– dokonuje krytycznej analizy materiałów z kampanii wyborczych (np. spotów, memów, ulotek i haseł wyborczych); – ocenia stosowane przez partie polityczne metody rywalizacji o elektorat w odniesieniu do standardów demokracji.
4. Ordynacje wyborcze	– wyjaśnia pojęcia: *ordynacja wyborcza*, *kodeks wyborczy*, *system większościowy*, *proporcjonalny* i *mieszany*; – wymienia funkcje wybo-	– wyjaśnia, na czym polegają metody: Hare'a-Niemeyera, D. Hondta, Sainte-Lague; – wyjaśnia, jak są przeprowadzane powszechne i bez-	– na przykładzie wyborów do Sejmu RP i do Senatu RP porównuje ordynację proporcjonalną i większościową; – wyjaśnia skutki stosowa-	– analizuje zalety i wady każdego omawianych systemów wyborczych; – przedstawia – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – formy	– analizuje zjawisko populizmu obecne we współczesnej polityce i jego konsekwencje; – rozważa, czy korzystanie z praw i wolności politycz-

	rów.	pośrednie wybory organów władzy publicznej w RP.	nia progów wyborczych dla reprezentatywności wyborców; – analizuje przejawy naruszania uczciwości procedur wyborczych.	i poziom niekonwencjonalnej partycypacji politycznej w RP; – analizuje – z wykorzystaniem danych o frekwencji wyborczej – problem absencji wyborczej; – wyjaśnia przyczyny tego zjawiska.	nych z nią związanych jest konieczne dla właściwego funkcjonowania demokracji; – wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na zmianę preferencji politycznych wyborców w Polsce.
5. Czy powinno zmienić się metodę wybierania posłów do sejmu? – dyskusja	– wyjaśnia pojęcie: *jednomandatowe okręgi wyborcze* (*JOW-y*).	– przedstawia opinie dotyczące słuszności zmiany metody wybierania posłów do sejmu zawarte w zamieszczonych źródłach.	– porównuje obie opinie dotyczące jednomandatowych okręgów wyborczych oraz wskazuje zawarte tam zalety i wady takiego działania.	– przedstawia własne stanowisko wobec problemu zmiany metody wybierania posłów do sejmu; – ocenia i popiera własne stanowisko odpowiednimi argumentami.	– formułuje i uzasadnia własne stanowisko i broni go na forum.
6. Rywalizacja o władzę – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
7. Rywalizacja o władzę – lekcja sprawdzająca	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
IV. Państwo					
1. Mechanizmy sprawowania władzy	– wyjaśnia pojęcia: *władza*, *prawomocność władzy*, *władza ludu*, *reżim polityczny*, *totalitaryzm*, *reżim autorytarny*, *junta*, *dyktatura jednostki*, *makiawelizm*.	– wyjaśnia pojęcia: *pośrednia forma sprawowania władzy*, *mechanizm społeczeństwa obywatelskiego*.	– przedstawia niedemokratyczne mechanizmy sprawowania władzy; – wyjaśnia na podstawie tekstu Ryszarda Kapuścińskiego, jaki był stosunek cesarza do patologii władzy.	– charakteryzuje demokratyczne mechanizmy sprawowania władzy; – analizuje mechanizmy sprawowania władzy przedstawione przez Niccola Machiavellego i Ryszarda Kapuścińskiego.	– analizuje mechanizmy sprawowania władzy na podstawie literatury (np. fragmentów tekstu *Książę* Niccola Machiavellego lub fragmentów tekstu *Cesarz* Ryszarda Kapuścińskiego); – porównuje mechanizmy sprawowania władzy w państwach demokratycznych i niedemokratycznych.
2. Głowa państwa we współczesnym świecie	– wyjaśnia pojęcia: *głowa państw*a, *elekcja*, *prerogatywy*, *kontrasygnata*, *inicjatywa ustawodawcza*, *desygnowanie premiera*, *egzekutywa zamknięta*, *egzekutywa otwarta*.	– wyjaśnia pojęcia: *elekcja powszechna*, *elekcja pośrednia*, *prawo weta ustawodawczego*, *skrócenia kadencji parlamentu*; – wyjaśnia rolę głowy państwa we współczesnych państwach demokratycz-	– przedstawia, odwołując się do przykładów, typologie współczesnych monarchii ze względu na pozycję głowy państwa (absolutna, konstytucyjna, parlamentarna); – wyjaśnia, na czym pole-	– charakteryzuje uprawnienia głowy państwa w wybranym państwie; – odróżnia prerogatywy Prezydenta RP od innych jego uprawnień; – analizuje normy dotyczące sukcesji.	– analizuje sposób wyboru i charakteryzuje formę (jednoosobowa lub kolegialna) głowy państwa we współczesnych republikach; – uzasadnia, z czego wynikają różnice w pozycji głowy państwa.

		nych; – omawia różnice między egzekutywą otwartą a zamkniętą.	gają relacje między rządem a głową państwa w poszczególnych systemach politycznych.		
3. Ustrój polityczny Stanów Zjednoczonych	– wyjaśnia pojęcia: *system prezydencki*, *państwo federacyjne*, *prezydent*, *wiceprezydent*, *Kongres*, *Izba Reprezentantów*, *Senat*.	– wyjaśnia pojęcia: *procedura impeachmentu*, *Sąd Najwyższy*, *sądy szczególne*, *sądy federalne*, *poprawka do konstytucji*; – omawia pozycję prezydenta w systemie politycznym Stanów Zjednoczonych.	– charakteryzuje przedmiot i zakres odpowiedzialności konstytucyjnej; – przedstawia procedury egzekwowania odpowiedzialności konstytucyjnej w RP i USA; – wykazuje, że w RP obowiązują elementy systemu semiprezydenckiego/ parlamentarno-prezydenckiego.	– charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta: klasyczny prezydencki (na przykładzie Stanów Zjednoczonych) i semiprezydencki/parlamentarno-prezydencki (na przykładzie Republiki Francuskiej); – charakteryzuje system wyborczy w Stanach Zjednoczonych.	– na podstawie XIV poprawki do Konstytucji USA analizuje obowiązującą w tym państwie zasadę nadawania obywatelstwa Stanów Zjednoczonych z mocy prawa; – uzasadnia swoją odpowiedź w tej kwestii.
4. System półprezydencki we Francji i superprezydencki w Rosji	– wyjaśnia pojęcia: *system półprezydencki*, *system parlamentarno-prezydencki*, *Rada Gabinetowa*, *Zgromadzenie Narodowe*, *Senat*, *Najwyższa Rada Sądownictwa*, *Rada Konstytucyjna*, *system superprezydencki*, *Zgromadzenie Federalne*, *Duma Państwowa*, *Rada Federacji*, *Sąd Konstytucyjny Federacji Rosyjskiej*, *Sąd Najwyższy Federacji Rosyjskiej*, *Naczelny Sąd Arbitrażowy Federacji Rosyjskiej*.	– wyjaśnia pojęcia: *zasada incompatibilis*, *kohabitacja*, *demokratura*; – wyjaśnia mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej; – porównuje te mechanizmy z obowiązującymi w Rzeczypospolitej Polskiej.	– charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy: parlamentarno-komitetowy/ rządy konwentu (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii) i superprezydencki (na przykładzie Federacji Rosyjskiej); – przedstawia instytucjonalne warunki funkcjonowania demokracji w takich systemach; – porównuje uprawnienia prezydentów Francji i Rosji.	– charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta: klasyczny prezydencki (na przykładzie Stanów Zjednoczonych) i semiprezydencki/parlamentarno-prezydencki (na przykładzie Republiki Francuskiej).	– analizuje mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowych na przykładzie Republiki Francuskiej i Republiki Federalnej Niemiec; – porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych ze względu na ich stabilność i możliwości działania; – porównuje i ocenia uprawnienia władzy ustawodawczej we Francji i w Rosji.
5. Ustrój polityczny Wielkiej Brytanii i Niemiec	– wyjaśnia pojęcia: *polityczna odpowiedzialność*, *odpowiedzialność konstytucyjna*, *system kanclerski*, *monarchia dziedziczna*, *Izba Gmin*, *Izba Lordów*, *kanclerz*, *Sąd Najwyższy Zjednoczonego Królestwa*, *Trybunał Federalny*, *Federalny Trybunał Konstytucyjny*.	– wyjaśnia pojęcia: *kontrasygnata*, *okres pełnomocnictw*, *speaker*, *whipowie*, *rząd związkowy*, *Bundestag*, *Bundesrat*, *Federalny Trybunał Administracyjny*, *Federalny Sąd Pracy*; – charakteryzuje uprawnienia kanclerza i parlamentu angielskiego.	– wyjaśnia, jaką pozycję w angielskim aparacie władzy zajmuje monarcha; – przedstawia mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowej na przykładzie Republiki Francuskiej i Republiki Federalnej Niemiec; – porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych ze względu na ich stabilność	– wyjaśnia mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec; – porównuje te mechanizmy z obowiązującymi w RP; – charakteryzuje typy relacji miedzy rządem a głową państwa na przykładzie Republiki Francuskiej	– analizuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy: parlamentarno-gabinetowy (na przykładzie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej) i kanclerski (na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec); – uzasadnia, że elementy

			i możliwość działania.	(w tym sytuacji koabitacji) oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.	tych systemów obowiązują także w RP.
6. Ustrój polityczny Włoch i Szwajcarii	– wyjaśnia pojęcia: *system parlamentarno-gabinetowy*, *prezydent*, *Izba Deputowanych*, *Senat*, *Najwyższa Rada Sądownictwa*, *Sąd Kasacyjny*, *Sąd Konstytucyjny*, *Rada Związkowa*, *Zgromadzenie Związkowe*, *Rada Narodowa*.	– wyjaśnia pojęcia: *pragmatyzm*, *system parlamentarno-komitetowy* (*konwentu*), *Rada Kantonów*, *Sąd Federalny*; – wymienia cechy systemu parlamentarno-gabinetowego i parlamentarno-komitetowego.	– przedstawia uprawnienia prezydenta Włoch; – omawia instytucjonalne warunki funkcji demokracji w systemie parlamentarno-komitetowym.	– uzasadnia związek struktury parlamentu Szwajcarii z federalnym charakterem państwa; – charakteryzuje system polityczny z zachwianym podziałem władzy: parlamentarno- komitetowy (rządy konwentu na przykładzie Konfederacji Szwajcarii).	– analizuje zasady funkcjonowania władzy wykonawczej, ustawodawczej i sądowniczej we Włoszech i w Szwajcarii.
7. Dezintegracja państw złożonych w Europie	– wyjaśnia pojęcia: *integracja*, *dezintegracja*, *Wspólnota Niepodległych Państw*, *aksamitny rozwód*.	– wyjaśnia pojęcia: *Jesień Narodów*, *traktat białowieski*, *aksamitna rewolucja*; – przedstawia proces dezintegracji ZSRR.	– wyjaśnia wpływ Jesieni Narodów na dezintegrację państw złożonych bloku socjalistycznego; – omawia procesy integracyjne i dezintegracyjne zachodzące w Europie na przestrzeni wieków.	– porównuje procesy dezintegracji ZSRR, Czechosłowacji i Jugosławii; – uzasadnia, dlaczego wydarzenia w Czechosłowacji określa się mianem „aksamitnej rewolucji” albo „aksamitnego rozwodu”.	– analizuje przykłady procesów dezintegracji państw złożonych w Europie na przykładzie ZSRR, Czechosłowacji i Jugosławii.
8. Władza regionalna w państwach federalnych i unitarnych	– wyjaśnia pojęcia: *państwo unitarne zdecentralizowane*, *region*, *departament*, *gmina*, *prowincje*, *wspólnoty kantonu*.	– wyjaśnia pojęcia: *wspólnoty autonomiczne*, *municypia gminy*; – wymienia cztery modele systemów ustrojowych gmin w Niemczech: północnoniemiecki, południowoniemiecki, magistracki i burmistrzowski.	– przedstawia kompetencje i uzasadnia znaczenie organów władzy regionalnej w państwach federalnych i unitarnych na przykładzie Republiki Francuskiej, Królestwa Hiszpanii, Republiki Federalnej Niemiec i Konfederacji Szwajcarskiej; – porównuje mocne i słabe strony państwa unitarnego i złożonego.	– na podstawie Konstytucji Konfederacji Szwajcarskiej rozstrzyga, czy w Szwajcarii wszystkie gminy mają zapewniony taki sam zakres autonomii oraz uzasadnia swoją odpowiedź.	– porównuje kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w państwach federalnych i unitarnych.
9. Reżimy demokratyczne i hybrydowe w państwach pozaeuropejskich	– wyjaśnia pojęcia: *reżim demokratyczny*, *reżim hybrydowy*, *republika prezydencka*, *parlamentarna*, *republika związkowa*, *system quasi-federalny*, *federalna demokracja parlamentarna*, *doktryna apartheidu*, *Partia Akcji Ludo-*	– wyjaśnia pojęcia: *Wielonarodowe Zgromadzenie Ustawodawcze*, *Izba Deputowanych*, *Izba Senatorów*, *Sąd Najwyższy*, *sądy departamentalne, sądy orzekające*, *Izba Ludowa*, *Izba Stanów*, *sądy okręgowe*, *sądy stanowe, Sąd Najwyższy*,	– przedstawia niezachodni reżim demokratyczny lub hybrydowy (np. funkcjonujący w Wielonarodowym Państwie Boliwia, Republice Indii, Republice Południowej Afryki i Republice Singapuru).	– wskazuje różnice w zasadach funkcjonowania władzy sądowniczej w Boliwii, Indiach, RPA i Singapurze; – rozstrzyga, czy Boliwia, RPA i Singapur to reżim demokratyczny, czy hybrydowy i uzasadnia swoją odpowiedź.	– dokonuje analizy porównawczej zasad funkcjonowania władzy ustawodawczej w Boliwii, Indiach, RPA i Singapurze; – dokonuje analizy porównawczej zasad funkcjonowania władzy wykonawczej w Boliwii, Indiach, RPA

	wej, *gabinet*.	*Zgromadzenie Narodowe*, *Krajowa Rada Prowincji*, *sądy rejonowe*, *sądy wyższe*, *Najwyższy Sąd Apelacyjny*, *Trybunał Konstytucyjny*, *jednoizbowy parlament*, *Prezydencka Rada Praw Mniejszości*, *sądownictwo powszechne*.			i Singapurze.
10. Reżimy niedemokratyczne we współczesnym świecie	– wyjaśnia pojęcia: *elekcyjna monarchia absolutna*, *republika superprezydencka*, *państwo socjalistyczne*, *republika socjalistyczna*, *reżim totalitarny*, *ideologia dżucze*, *autorytarna republika superprezydencka*, *Komunistyczna Partia Chin*, *Partia Pracy Korei*, *Demokratyczna Partia Turkmenistanu*.	– wyjaśnia pojęcia: *Rada Koronna*, *Rada Konsultacyjna*, *Rada Ministrów*, *Zgromadzenie Narodowe*, *Izba Reprezentantów*, *Rada Republiki*, *Ogólnochińskie Zgromadzenie Przedstawicieli Ludowych* (*OZPL*), *Stały Komitet OZPL*, *Rada Państwa* (*rząd*), *Najwyższe Zgromadzenie Ludowe*, *Przewodniczący Prezydium*, *Komisja Spraw Państwowych*.	– przedstawia niezachodni reżim niedemokratyczny (np. funkcjonujący w Arabii Saudyjskiej, na Białorusi, w Chinach Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej i Turkmenistanie); – charakteryzuje reżim niedemokratyczny funkcjonujący w Europie.	– porównuje pozycję głowy państwa w reżimach niedemokratycznych; – porównuje pozycję władzy ustawodawczej w reżimach niedemokratycznych.	– ocenia poziom przestrzegania praw człowieka w reżimach niedemokratycznych; – analizuje, czy warto rezygnować z wolności przekonań, prasy, dostępu do internetu w zamian za bezpieczeństwo socjalne gwarantowane przez państwo.
11. Relacje państwo–Kościół we współczesnym świecie	– wyjaśnia pojęcia: *państwo neutralne światopoglądowo*, *laicyzacja państwa*, *kraje neutralne światopoglądowo*, *państwa radykalnie świeckie*, *państwo umiarkowanie świeckie*, *państwo wyznaniowe*, *konkordat*.	– wyjaśnia pojęcia: *państwo teokratyczne*, *prawo szariatu*, *Ajatollah*, *państwo ateistyczne*, *neutralny światopogląd*; – omawia różne rozwiązania dotyczące regulacji stosunków między państwem a instytucją religijną; – przedstawia model relacji między państwem a Kościołem w RP.	– wyjaśnia różnicę w podejściu do Kościoła i związków wyznaniowych w państwie radykalnie świeckim i umiarkowanie świeckim; – charakteryzuje źródła finansowania Kościołów w Europie.	– przedstawia modele relacji państwo–Kościół i stosunki Rzeczpospolitej Polskiej z Kościołem katolickim (na podstawie przepisów konkordatu) oraz wybranym związkiem wyznaniowym (na podstawie ustawy).	– ocenia na podstawie różnych źródeł informacji stopień wolności religijnej na świecie; – ocenia na podstawie różnych źródeł informacji stopień wolności religijnej w RP.
13. Oceń warunki studiowania w Polsce ze względu na panujący w kraju reżim polityczny – dyskusja	– wyjaśnia pojęcie: *reżim polityczny*.	– przedstawia opinie dotyczące słuszności studiowania w Polsce ze względu na panujący w kraju reżim polityczny, zawarte w zamieszczonych źródłach.	– porównuje obie opinie dotyczące słuszności studiowania w Polsce ze względu na panujący w kraju reżim polityczny oraz wskazuje zawarte tam zalety i wady takiego działania.	– przedstawia własne stanowisko wobec problemu słuszności studiowania w Polsce ze względu na panujący w kraju reżim polityczny; – ocenia i popiera własne stanowisko odpowiednimi argumentami.	– formułuje i uzasadnia własne stanowisko oraz broni go na forum.

14. Państwo – lekcja powtó-rzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
15. Państwo – lekcja spraw-dzająca	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.